

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTRAS

ĮSAKYMAS DĖL PSICHOLOGIJOS STUDIJŲ KRYPTIES APRAŠO PATVIRTINIMO

2015 m. rugpjūčio 27 d. Nr. V-923
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 48 straipsnio 3 dalimi:

1. T v i r t i n u Psichologijos studijų krypties aprašą (pridedama).
2. N u s t a t a u, kad aukštosios mokyklos savo vykdomas studijų programas turi suderinti su šio įsakymo 1 punktu patvirtintu Psichologijos studijų krypties aprašu iki 2016 m. birželio 1 d.
3. P r i p a ž i s t u netekusiu galios Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. sausio 22 d. įsakymą Nr. ISAK- 87 „Dėl Studijų krypčių reglamentų patvirtinimo“ (su visais Psichologijos studijų krypties reglamento pakeitimais ir papildymais).

Švietimo ir mokslo ministrė

Audronė Pitrenienė

PSICHOLOGIJOS STUDIJŲ KRYPTIES APRAŠAS

I SKYRIUS

BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Psichologijos studijų krypties aprašu (toliau – Aprašas) reglamentuojami specialieji psichologijos studijų krypties studijų programų reikalavimai.

2. Aprašas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymu, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimą Nr. 535 „Dėl Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. lapkričio 21 d. įsakymą Nr. V-2212 „Dėl Studijų pakopų aprašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. balandžio 9 d. įsakymą Nr. V-501 „Dėl Laipsnį suteikiančių pirmosios pakopos ir vientisųjų studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. birželio 3 d. įsakymą Nr. V-826 „Dėl Magistrantūros studijų programų bendrųjų reikalavimų aprašo patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. gruodžio 15 d. įsakymą Nr. V-2463 „Dėl Studijų krypties arba krypčių grupės aprašo rengimo rekomendacijų patvirtinimo“, Europos psichologų asociacijų federacijos parengtą Europos psichologo sertifikato (*EuroPsy*) aprašą (<http://www.europsy-efpa.eu/>).

3. Aprašas taikomas pirmosios ir antrosios studijų pakopos psichologijos studijų krypties studijų programoms.

4. Aprašo tikslai:

- 4.1. Užtikrinti aukštą psichologų rengimo kokybę;
- 4.2. Padėti aukštosioms mokykloms rengti, atnaujinti ir vertinti studijų programas;
- 4.3. Informuoti studentus ir darbdavius apie psichologų rengimą ir profesinius standartus;
- 4.4. Orientuoti ekspertus, kurie vertina studijų programas.

5. Psichologijos studijos gali būti vykdomos nuolatine arba iššėstine studijų forma ir tik kaip universitetinės studijos.

6. Psichologijos studijų kryptis priklauso socialinių mokslų sričiai.

7. Psichologijos studijų krypties pirmosios studijų pakopos studijose gali būti studijų programų,

kurias baigus suteikiamas pagrindinis psichologijos krypties kvalifikacinis laipsnis ir gretutinės krypties (šakos) papildomas kvalifikacinis laipsnis.

8. Nuotoliniu būdu vykdomos studijos gali sudaryti ne daugiau kaip trečdalį visos studijų programos studijų kreditų apimtį. Praktinių kompetencijų ir gebėjimų ugdymas negali būti vykdomas nuotoliniu būdu.

9. Rengiant ir tobulinant psichologijos studijų programas rekomenduojama laikytis bendrųjų Europos psichologo sertifikato (*EuroPsy*) aprašo reikalavimų.

10. Baigus psichologijos studijų krypties studijas įgyjamas aukštojo mokslo kvalifikacinis laipsnis:

10.1. Baigus universitetines pirmosios studijų pakopos psichologijos studijas įgyjamas psichologijos bakalauro kvalifikacinis laipsnis, liudijamas aukštosios mokyklos išduodamu bakalauro diplomu;

10.2. Baigus universitetines antrosios studijų pakopos psichologijos studijas įgyjamas psichologijos magistro kvalifikacinis laipsnis arba šakos (klinikinė, organizacinė, ugdymo ar kita) psichologijos magistro kvalifikacinis laipsnis, liudijamas aukštosios mokyklos išduodamu magistro diplomu.

11. Į psichologijos pirmosios pakopos studijų programas konkurso būdu priimami ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą turintys asmenys, atsižvelgiant į mokymosi rezultatus, stojamuosius egzaminus ar kitus aukštosios mokyklos nustatytus kriterijus. Konkursinių mokomųjų dalykų pagal studijų kryptis sąrašą ir konkursinio balo sudarymo principus, mažiausią stojamąjį balą ir kitus kriterijus, įvertinus studentų atstovybei, nustato aukštosios mokyklos ir skelbia ne vėliau kaip prieš 2 metus iki atitinkamų mokslo metų pradžios.

12. Į antrosios studijų pakopos psichologijos studijų krypties studijas priimami asmenys, baigę pagrindines psichologijos studijų krypties pirmosios studijų pakopos universitetines studijas ir atitinkantys aukštosios mokyklos nustatytus reikalavimus. Įgytas psichologijos gretutinės studijų krypties bakalauro laipsnis nėra pakankamas stoti į antrosios studijų pakopos psichologijos studijų krypties studijas.

13. Studijų programos sandara turi atitikti bendruosius pirmosios ir antrosios studijų pakopų studijų programoms keliamus reikalavimus.

14. Pirmosios studijų pakopos studijų programoms keliami reikalavimai:

14.1. Pirmosios studijų pakopos psichologijos studijų programą turi sudaryti ne mažiau kaip 180 studijų kreditų.

14.2. Psichologijos pagrindų dalykams, svarbiausių psichologijos teorijų, pratybų ir akademinų įgūdžių studijoms turi būti skiriama ne mažiau kaip 125 studijų kreditai (į šį skaičių įeina kursiniai darbai ir baigiamasis bakalauro darbas). Metodologinių dalykų studijoms turi būti skiriama ne mažiau kaip 30 studijų kreditų, ne psichologijos dalykams – ne mažiau kaip 15 studijų kreditų.

15. Psichologijos bakalauro kvalifikacinis laipsnis suteikia galimybę absolventui, prižiūrimam profesionalaus psichologo, dirbti pagal įgytas kompetencijas, vykdyti šviečiamąją veiklą, taikyti per psichologijos studijas įgytus gebėjimus ir žinias darbo vietoje dirbant psichologo asistentu, tęsti psichologijos studijas antrojoje studijų pakopoje, tačiau nesuteikia pakankamai kompetencijų užsiimti savarankiška psichologo profesine veikla.

16. Antrojoje studijų pakopoje rengiami asmenys, galintys užsiimti nepriklausoma profesine psichologo veikla. Antrosios studijų pakopos studijų programos turi būti specializuotos pagal konkrečią psichologijos sritį:

16.1. Edukacinė (mokyklos, pedagoginė) psichologija;

16.2. Darbo ir organizacinė psichologija;

16.3. Klinikinė ir sveikatos psichologija;

16.4. Kitos psichologijos sritys.

17. Antrosios studijų pakopos studijų programoms keliami reikalavimai:

17.1. Studijų programą turi sudaryti ne mažiau kaip 120 studijų kreditų, iš kurių teoriniams ir taikomiesiems studijų dalykams skiriama ne mažiau kaip 60 studijų kreditų, magistro tiriamajai veiklai ir magistro baigiamajam darbui – 30 studijų kreditų, profesinei praktikai – 15–30 studijų kreditų.

18. Suteikiamas psichologijos bakalauro kvalifikacinis laipsnis atitinka šeštąjį, o magistro kvalifikacinis laipsnis – septintąjį Lietuvos kvalifikacijų sandaros ir Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sąrangos lygmenis.

II SKYRIUS

STUDIJŲ KRYPTIES SAMPRATA IR APRĖPTIS

19. Psichologai kaupia tyrimais pagrįstą, patikimą žinių visumą ir taiko šias žinias įvairiuose kontekstuose siekdami suprasti psichologinius procesus ir žmogaus elgesį. Psichologai atlieka daug vaidmenų įvairiose sferose: mokslo, švietimo, sveikatos, teisės, socialinės apsaugos, krašto apsaugos ir kitose.

20. Pagrindinis profesionalaus psichologo veiklos tikslas – remiantis mokslu ir profesine etika taikyti psichologinius principus, žinias, modelius ir metodus siekiant skatinti individų, grupių, organizacijų ir visuomenės tobulėjimą, gerovę ir psichikos sveikatą.

III SKYRIUS

BENDRIEJI IR SPECIALIEJI STUDIJŲ REZULTATAI

21. Asmuo, baigęs pirmosios studijų pakopos studijų programas, turi būti pasiekęs šiuos studijų rezultatus:

21.1. Žinios ir jų taikymas:

21.1.1. Turi psichologijos mokslo žinių apie psichikos reiškinius bei procesus ir geba jomis vadovautis aiškindamas individo, grupės ar visuomenės dėsningumus;

21.1.2. Geba integruoti įvairių mokslų idėjas su psichologijos mokslo idėjomis, supranta psichologijos mokslo objektą kitų mokslų kontekste, atpažįsta psichologijos sritis ir pagrindines psichologo veiklos kryptis.

21.2. Gebėjimai vykdyti tyrimus:

21.2.1. Žino mokslinių tyrimų metodologijos pagrindus, geba analizuoti mokslinių tyrimų duomenis;

21.2.2. Geba, konsultuojamas dėstytojo, suplanuoti ir atlikti mokslinį tyrimą naudodamas bazinius kiekybinius ir kokybinius duomenų analizės metodus, formuluoti ir pristatyti tyrimo rezultatus ir išvadas.

21.3. Specialieji gebėjimai:

21.3.1. Supranta individo, grupės, organizacijos ar situacijos psichologinio vertinimo ypatumus, geba parinkti tinkamas psichologinio vertinimo priemones;

21.3.2. Geba taikyti konkrečius psichologinio vertinimo metodus ir procedūras vertindamas individą, grupę ar organizaciją, prižiūrimas profesionalaus psichologo aiškiai nustatytoje situacijoje, bet savarankiškai nepriima sprendimų dėl vertinimo metodo ar procedūros pasirinkimo;

21.3.3. Geba, prižiūrimas profesionalaus psichologo, parengti, plėtoti ir įgyvendinti individo, grupės, organizacijos poreikius atitinkančias intervencijas pasitelkdamas individualaus, grupinio ar edukacinio pobūdžio veiklą.

21.4. Socialiniai gebėjimai:

21.4.1. Geba savarankiškai vykdyti šviečiamąją veiklą psichologijos srityje, pristatyti visuomenei psichologijos mokslo pasiekimus, psichologo profesiją, veiklą ir jos rezultatus;

21.4.2. Geba veiksmingai bendrauti, dirbti komandoje ir bendradarbiauti su įvairių profesijų ir institucijų atstovais.

21.5. Asmeniniai gebėjimai:

21.5.1. Geba laikytis profesinės etikos reikalavimų vykdydamas psichologo veiklą;

21.5.2. Geba prisiimti asmeninę atsakomybę už vykdomą veiklą ir žino savo kompetencijų ribas, kurią veiklą gali atlikti savarankiškai, o kurią – prižiūrimas profesionalaus psichologo;

21.5.3. Geba atnaujinti ir tobulinti įgytas žinias bei gebėjimus.

22. Asmuo, baigęs antrosios studijų pakopos studijų programas, turi būti pasiekęs šiuos studijų rezultatus:

22.1. Žinios ir jų taikymas:

22.1.1. Turi naujausių psichologijos ir kitų mokslų žinių, reikalingų dirbant konkrečioje profesinėje srityje;

22.1.2. Geba vadovautis psichologijos ir kitų mokslų žiniomis, aiškindamas individo, grupės, organizacijos ar situacijos ypatumus.

22.2. Gebėjimai vykdyti tyrimus:

22.2.1. Išmano psichologijos tyrimų metodologiją, geba savarankiškai suplanuoti ir atlikti mokslinį tyrimą, naudodamas sudėtingus kiekybinius ir kokybinius tyrimo metodus, taikydamas mokslinius duomenų analizės metodus;

22.2.2. Geba analizuoti ir interpretuoti mokslinių tyrimų duomenis, tinkamai pristatyti tyrimo rezultatus ir teikti praktines rekomendacijas.

22.3. Specialieji gebėjimai:

22.3.1. Geba išsiaiškinti kliento problemą, poreikius ir konsultuoti klientą, naudodamas tinkamus konsultavimo metodus (strategijas);

22.3.2. Geba savarankiškai atlikti individo, grupės, organizacijos psichologinį vertinimą, turi žinių ir įgūdžių, kurių reikia taikant psichologinio vertinimo priemones, geba interpretuoti psichologinio vertinimo rezultatus, savarankiškai parengti išvadas ir rekomendacijas;

22.3.3. Geba parengti, plėtoti ir įgyvendinti savo profesinėje srityje reikalingas individo, grupės, organizacijos poreikius ir išsikeltus tikslus atitinkančias psichologines intervencijas, naudodamas tyrimais pagrįstus metodus;

22.3.4. Geba įvertinti savo veiklos veiksmingumą, naudodamas mokslškai pagrįstus metodus.

22.4. Socialiniai gebėjimai:

22.4.1. Geba komunikuoti su klientais, suteikti informaciją apie psichologinio vertinimo ir (arba) intervencijos rezultatus, pristatyti psichologijos mokslo pasiekimus;

22.4.2. Geba analizuoti psichologinių paslaugų poreikį, kurti ir plėtoti psichologines paslaugas;

22.4.3. Geba dirbti skirtingų specialistų komandoje, bendradarbiauti su įvairių profesijų ir institucijų atstovais, keistis informacija ir dalytis patirtimi;

22.4.4. Geba sklandžia kalba rašyti straipsnius ir (arba) ataskaitas klientams ir įvairioms institucijoms.

22.5. Asmeniniai gebėjimai:

22.5.1. Žino ir supranta teisės aktus ir kitus dokumentus, kuriais reglamentuojama psichologo veikla konkrečioje profesinėje srityje, savo profesinėje veikloje geba laikytis profesinės psichologo etikos reikalavimų, nuolat ugdo ir plėtoja savo profesines kompetencijas;

22.5.2. Geba ieškoti, kritiškai vertinti ir analizuoti informaciją, naudodamasis įvairiais informacijos šaltiniais;

22.5.3. Geba savarankiškai tobulėti ir plėsti savo žinias bei gebėjimus.

IV SKYRIUS

DĖSTYMAS, STUDIJAVIMAS IR VERTINIMAS

23. Pasirenkant dėstyto metodus ir studijavimo veiklą būtina atsižvelgti į:

23.1. Studijų tikslus ir rezultatus – ko siekiama programa (dėstytojo perspektyva) ir ką įgis absolventai (studentų perspektyva);

23.2. Dalyko turinį.

24. Psichologijos studijų programose turi būti atsižvelgiama į aukštojo mokslo pokyčius, pagal kuriuos numatoma, kad dėstyto metodai turi ugdyti pažinimą, patyrimą ir (arba) bendradarbiavimą naudojant į studentą orientuotus studijų metodus.

25. Dėstyto metodai turi būti parenkami atsižvelgiant į studijų pakopą, studijuojančiojo pasirengimą ir numatomus studijų rezultatus.

26. Bakalauro studijos turi būti orientuotos į psichologijos žinių pagrindų suteikimą ir sudaryti sąlygas įgyti supratimą apie psichologiją kaip teorinę ir praktinę discipliną. Per šias studijas turi būti nagrinėjamos pagrindinės psichologijos teorijos, psichologijos žinių ir metodų taikymo kontekstai, ugdomi baziniai praktiniai įgūdžiai. Psichologijos studijų programose, be kitų, turi būti taikomi studijų metodai, suteikiantys galimybę ugdyti pagrindines psichologui reikalingas kompetencijas:

26.1. Stebėjimu ir savistaba grįsti metodai;

26.2. Kritinė analizė ir vertinimas;

26.3. Tyrinėjimo ir eksperimentavimo metodai;

26.4. Tarpasmeninių gebėjimų ugdymo metodai.

27. Dėstyimas psichologijos magistrantūros studijose turi būti nukreiptas į pasirengimą savarankiškai profesinei veiklai. Nepriklausomai nuo šakos specifikos, antrosios studijų pakopos studijose, greta kitų metodų, turi būti taikomi šie metodai:

27.1. Atvejų analizės metodai, atskleidžiantys aiškinamąjį ir technologinį psichologijos teorijų potencialą individo, grupės, situacijos ir visuomenės lygmeniu;

27.2. Psichologinio vertinimo ir konsultavimo pratybos, parodančios žinojimo ir supratimo naudą modeliuojant tinkamiausią psichologinės intervencijos strategiją;

27.3. Mokymasis prižiūrimosios praktikos vietoje, padedantis integruoti teorines bei praktines žinias ir stiprinti gebėjimą argumentuoti profesinį sprendimą esant neišsamiai ar prieštaringai informacijai, formuoti įgūdį valdyti netikėtumus, kylančius taikant psichologines žinias bei gebėjimus, parengti, plėtoti ir įgyvendinti tikslus atitinkančias intervencijas. Antrosios studijų pakopos psichologijos studijose svarbu įtvirtinti mokslinį tyrimo klausimų sprendimo būdą, dėstytojas turi stiprinti magistranto gebėjimą argumentuoti pa(si)rinktą strategiją ir įgyvendinti ją nuo keliamų prielaidų iki praktinę vertę turinčio rezultato.

28. Pateikiant savarankiško darbo užduotis turi būti numatyta, kiek laiko skiriama konkrečiai savarankiškai studijavimo veiklai.

29. Vertinimas turi būti pagrįstas (susietas su studijų tikslais), patikimas (nepriklausomas nuo vertintojo subjektyvumo), aiškus (vienodai suprantamas visiems studijų dalyviams), naudingas (teigiamai vertinamas pačių vertinamųjų) ir nešališkas (neteikiama pranašumo nė vienai vertinamųjų grupei).

30. Vertinimo būdai turi būti suderinti su dėstyto ir studijavimo metodais. Psichologijos studijų programose naudojami įvairūs vertinimo būdai, kuriais tikrinamas įgytų žinių susietumas ir gebėjimų taikymo lankstumas, pavyzdžiui, refleksija, psichologinio vertinimo interpretacijos, situacijų analizė, pranešimų pristatymai, praktikos užduočių ataskaitos ir dienoraščiai, kita. Psichologijos studijose rekomenduojamas kriterinis vertinimas.

31. Iš visų vertinimo tipų studentų pažangą geriausiai apibūdina kaupiamasis vertinimas, kurio komponentai turi leisti patikrinti dalyko ar modulio numatytų studijų rezultatų pasiekimo lygį. Egzaminas paprastai sudaro tik dalį kaupiamojo vertinimo, kitos dalys gali būti esė tipo darbas, raštu parengta tyrimo ataskaita, individualus ar grupinis projektas ir kita. Studijų laikotarpiu dėstytojai turi teikti studentams grįžtamąjį ryšį apie pasiektą pažangą ir įdėtas pastangas.

V SKYRIUS

STUDIJŲ PROGRAMŲ VYKDYMO REIKALAVIMAI

32. Aukštosios mokyklos turi užtikrinti, kad psichologijos studijų programas vykdančių dėstytojų sudėtis ir kvalifikacija būtų pakankama numatytiems studijų rezultatams pasiekti. Vertinant dėstytojų kompetenciją turi būti atsižvelgiama į pedagoginio, mokslinio ir praktinio darbo patirtį: dalyvavimą moksliniuose tyrimuose ir projektinėje veikloje, pripažinimą profesinėse ir mokslinėse bendrijose, gebėjimą bendrauti užsienio kalbomis, dalyvavimą kvalifikacijos tobulinimo programose, konferencijose, mokymuose ir kita, pažangių dėstytojų metodų taikymą, profesinį išvalgumą ir asmeninį domėjimąsi studentų problemomis. Dėstytojas turi žinoti ir suprasti kriterijus, kuriais remiantis vertinamos studijų programos, ir jais vadovautis, gebėti parengti ir realizuoti dalyko studijų aprašą, derantį su atitinkama psichologijos studijų programa.

33. Psichologijos dalykų dėstytojai turi turėti mokslinių tyrimų ir (arba) praktinės veiklos patirties. Mokomosios ar profesinės praktikos vadovai aukštojoje mokykloje ir praktikos vadovai organizacijoje turi turėti ne žemesnę kaip psichologijos magistro kvalifikacinį laipsnį arba jam lygiavertę aukštojo mokslo kvalifikaciją ir ne trumpesnę kaip 2 metų profesinės veiklos per pastaruosius 3 metus patirtį.

34. Pirmosios ir antrosios studijų pakopų psichologijos studijų programose baigiamųjų darbų gynimo komisiją turi sudaryti ne mažiau kaip 3 psichologijos studijų krypties mokslininkai. Taip pat į gynimo komisiją turi būti kviečiami socialinių partnerių atstovai arba tos srities profesionalai praktikai. Komisijos pirmininkas turi būti iš kitos aukštosios mokyklos.

35. Ne mažiau kaip 60 procentų pirmosios studijų pakopos ir ne mažiau kaip 80 procentų antrosios studijų pakopos studijų programos dalykų turi dėstyti mokslininkai. Taikomųjų psichologijos dalykų dėstytojams būtina profesinės veiklos patirtis.

36. Antrosios studijų pakopos studijų programoje ne mažiau kaip 20 procentų studijų programos dalykų turi dėstyti profesoriaus pareigas einantys dėstytojai.

37. Ne mažiau kaip 40 procentų pirmosios studijų pakopos ir 60 procentų antrosios studijų pakopos studijų programos dalykų dėstytojų mokslinės ar praktinės veiklos kryptis turi atitikti jų dėstomus dalykus.

38. Psichologijos bakalauro ir magistrantūros studijas organizuojantis padalinys turi turėti pakankamai akademinio ir studijų pagalbinio personalo, materialųjų ir informacinių išteklių kokybiškai studijų programai vykdyti. Siekiant sėkmingai vykdyti studijų programą būtina turėti:

38.1. Patalpas, kurių išdėstymas, įranga, vietų skaičius atitinka higienos ir darbo saugos reikalavimus ir kuriose yra studijų procesui reikalinga aparatūra ir demonstravimo priemonės;

38.2. Pakankamą skaičių kompiuterių, atitinkančių studentų poreikius. Visuose kompiuteriuose turi būti standartinė tekstų ir kiekybinių bei kokybinių duomenų apdorojimo programinė įranga, interneto prieiga, pagal poreikį – kita programinė įranga;

38.3. Dėstomiems dalykams reikalingą laboratorinę įrangą ir aparatūrą ar medžiagą, kuri suteiktų galimybes studentams išmokti naudotis įvairia įranga, svarbia tiek moksliniame, tiek praktiniame darbe, taikyti įvairius metodus atliekant matavimus. Psichologinio vertinimo studijoms privaloma turėti pakankamą skaičių mokymo priemonių: instrumentų ir protokolų;

38.4. Specialią laboratorinę ir programinę įrangą, reikalingą atitinkamų studijų dalykų psichologijos praktiniams ar laboratoriniams darbams;

38.5. Patalpas, pritaikytas mokymo procesui stebėti ir atgaliniam ryšiui užtikrinti, stebėjimo, apklausų atlikimo, konsultavimo ar kitiems mokymams;

38.6. Specialias patalpas, tinkamas darbui grupėse lavinant bendravimo ar kitus įgūdžius;

38.7. Biblioteką su reikiamu kiekiu studijų procesui užtikrinti būtinos psichologijos krypties literatūros: bent vienas egzempliorius kiekvieno dėstomo dalyko vadovėlių ar kitos mokslinės literatūros, metodiniai leidiniai, mokslo žurnalai, mokslinės psichologijos krypties knygos, prieiga prie specializuotų publikacijų duomenų bazių, pakankamas skaičius kompiuterių su interneto prieiga ir tinkama programinė įranga.

39. Su studijomis susijusi informacija turi būti pateikiama aukštosios mokyklos interneto svetainėje.

40. Abiejų studijų pakopų studijų programų sandara turi užtikrinti studentams galimybę rinktis studijų dalykus.

41. Pirmosios ir antrosios studijų pakopų studijos baigiamos baigiamuoju darbu (projektu), kuriuo įvertinamos absolvento įgytos kompetencijos. Baigiamuoju darbu (projektu) studentas turi parodyti per studijas įgytų žinių, gebėjimų ir supratimo lygį, gebėjimą atlikti pasirinktos temos analizę, vertinti kitų asmenų, tyrėjų atliktus tyrimus ir darbus, savarankiškai mokytis ir vykdyti empirinius tyrimus pasirinkta tema, analizuoti pirminius arba antrinius duomenis, aprašyti savo atliktą tiriamąjį darbą, aiškiai ir pagrįstai formuluoti išvadas. Baigiamojo darbo reikalavimai turi būti aprašyti aukštųjų mokyklų baigiamųjų darbų reglamentuose, studentai turi būti su jais supažindinami. Darbas turi būti ginamas viešame baigiamųjų darbų komisijos posėdyje ir recenzuojamas pagal kriterijus, kurie iš anksto žinomi studentams.

42. Baigiamasis bakalauro darbas (projektas) turi būti savarankiškas, rengiamas prižiūrint darbo vadovui, pagrįstas empiriniais duomenimis ir turimomis žiniomis. Baigiamuoju bakalauro darbu (projektu) studentas turi parodyti gebėjimą planuoti, atlikti ir aprašyti pasirinktos psichologijos temos tyrimą ir rezultatus, sugebėti apibendrinti gautus rezultatus, pagrįstai formuluoti darbo išvadas, laikytis profesinės etikos. Bakalauro darbuose (projektuose) studentai negali savarankiškai tirti pažeidžiamų visuomenės grupių (pavyzdžiui, nepilnamečių asmenų, negalią turinčių asmenų, psichikos sutrikimų turinčių asmenų, įkalintų asmenų ir kitų) imčių, tačiau gali naudoti ir analizuoti kitų tyrėjų sukauptus tyrimo duomenis, jei jie susiję su bakalauro darbo tema. Darbui parengti ir apginti turi būti skiriama ne mažiau kaip 12 studijų kreditų. Baigiamasis

magistro darbas (projektas) turi būti analitinis, pagrįstas savarankiškais moksliniais tiriamaisiais ar taikomaisiais tyrimais, žinių taikymu arba parengtas kaip projektas, atskleidžiantis programos tikslus atitinkančius gebėjimus. Baigiamuoju darbu (projektu) magistrantas turi parodyti gebėjimą išsamiai ir kryptingai analizuoti pasirinktą temą, vertinti kitų asmenų anksčiau atliktus pasirinktos temos darbus, savarankiškai mokytis ir vykdyti pasirinktos psichologijos temos ar krypties tyrimus, pasirinkdamas tinkamus metodus ir instrumentus, statistikos metodus ar kokybinę analizę, aprašyti savo atliktą tiriamąjį darbą, pateikti tyrimo rezultatus ir jų interpretacijas, aiškiai ir pagrįstai formuluoti tyrimų išvadas. Rekomenduojama, kad magistranto tiriamasis darbas būtų organizuojamas nuosekliai, pradedant nuo pirmo semestro. Darbui parengti ir apginti turi būti skiriama 30 studijų kreditų.

43. Praktika yra integrali pirmosios pakopos studijų dalis ir yra privaloma antrosios studijų pakopos dalis.

44. Psichologijos studijų praktika organizuojama vadovaujantis aukštosios mokyklos parengta praktikos organizavimo tvarka ir nuostatais, kuriuose apibrėžiami praktikos reikalavimai, konkrečios praktikos užduotys, pasiekimų vertinimo sistema, parama studentui per praktiką, kriterijai, pagal kuriuos vertinami per praktiką studento įgyti įgūdžiai ir atliktos užduotys.

45. Aukštoji mokykla turi pateikti studentams galimų praktikos vietų, su kuriomis sudarytos bendradarbiavimo sutartys, sąrašą. Paprastai abiejose studijų pakopose praktika atliekama institucijose, su kuriomis pasirašytos aukštosios mokyklos sutartys dėl praktikos. Taip pat praktiką galima atlikti vietoje, kurią pasiūlo studentas, jeigu studijų programų komitetas patvirtina praktikos vietos tinkamumą ir jai pritaria.

46. Pirmojoje studijų pakopoje gali būti atliekama iki 15 studijų kreditų apimties praktika. Aukštosios mokyklos gali organizuoti vieną – pažintinę – praktiką arba pažintinę ir mokomąją praktikas. Pažintinės praktikos tikslas – supažindinti studentus su psichologo darbo specifiška, įvairiose institucijose (švietimo, sveikatos priežiūros, personalo atrankos ir mokymo įmonėse, nevyriausybinėse organizacijose ir kitose) keliamais profesiniais reikalavimais. Per praktiką studentai turi susipažinti su psichologinėmis paslaugomis, teikiamomis edukacinės, klinikinės, organizacinės ir kitose psichologijos srityse.

47. Antrosios studijų pakopos profesinės praktikos trukmė turi būti 15–30 studijų kreditų apimties. Aukštosios mokyklos parengtame praktikos organizavimo tvarkos apraše turi būti numatytas laikas, skiriamas individualioms arba grupinėms refleksijoms ar supervizijoms (konsultacijoms). Supervizijų paskirtis – konsultavimas dėl profesinės praktikos, dėmesį sutelkiant į praktines situacijas, atsižvelgiant į santykių dinamiką, profesinę dinamiką, organizacijos dinamiką. Praktikos turinys turi būti specializuotas ir atitikti studijų programos tikslus, per ją turi būti ugdomos psichologinio vertinimo, konsultavimo ir kitos kompetencijos. Per praktiką rekomenduojamas reflektyvus praktikos užduočių pobūdis (dienoraščio rašymas, reflektivi praktikoje įgytos patirties analizė praktikos ataskaitoje ir panašiai).

48. Praktikos institucijoje ar organizacijoje vadovai turi būti įtraukiami į praktikos užduočių turinio ir praktikos organizavimo tobulinimo procesą.

49. Po praktikos rezultatai turi būti aptariami dalyvaujant studentams, aukštosios mokyklos ir priimančiosios organizacijos atstovams.

50. Pirmosios studijų pakopos studijų programos turinio reikalavimai:

50.1. Suteikiamos žinios ir supratimas, atsižvelgiant į individo, grupės ir visuomenės lygmenį;

50.2. Studijos turi suteikti bazines psichologo žinias, būtinas visoms psichologijos specializacijoms, tačiau per studijas nesuteikiamos kompetencijos, būtinos nepriklausomai psichologo profesinei veiklai. Studijų programose turi būti integruotas teorinis ir taikomasis psichologijos aspektai, studentai turi būti supažindinami su svarbiausiomis psichologijos teorijomis ir jų taikymu atliekant psichologinį vertinimą ir konsultavimą;

50.3. Į kiekvieną studijų programą turi būti įtraukti psichologijos pagrindų dalykai, svarbiausių psichologijos teorijų ir metodų studijos, metodologinių dalykų studijos ir profesinės

etikos studijos. Taip pat per studijas turi būti skiriama laiko akademiniamis įgūdžiams formuoti ir ne psichologijos dalykų studijoms. Studijos baigiamos bakalauro darbo gynimu;

50.4. Psichologijos pagrindų dalykuose turėtų būti nagrinėjama psichologijos specializacijų ir sričių apžvalga, pagrindiniai psichologijos metodai, supažindinama su psichologijos istorija;

50.5. Svarbiausių psichologijos teorijų ir metodų studijose turi būti studijuojami biologiniai, kognityviniai ir emociniai elgesio pagrindai, žmonių elgesio grupėse ir visuomenėje aspektai, formuojami įgūdžiai taikyti stebėjimo, apklausų, testavimo, interviu ir kitus metodus. Metodologinių dalykų studijose turi būti ugdomos gebėjimo vykdyti tyrimus kompetencijos ir taip pat formuojami akademiniai įgūdžiai.

50.6. Kiekvienoje studijų programoje turi būti studijuojami ir ne psichologijos dalykai.

51. Antrosios studijų pakopos psichologijos studijų programų turinio reikalavimai:

51.1. Programa turi būti specializuota, todėl teoriniai ir taikomieji dalykai turi būti orientuoti į specializuotą sritį;

51.2. Turi būti išlaikomas reikalavimas, kad studijų programą baigęs asmuo galėtų vykdyti tyrimus;

51.3. Per studijas turi būti skiriama dėmesio metodologijos ir akademinų įgūdžių formavimui;

51.4. Studijų programoje turi būti studijuojami tyrimų metodologijos klausimai, gilinami statistinės analizės įgūdžiai;

51.5. Programa turi būti subalansuota, kad užtikrintų pakankamą dėmesį individo, grupės ir visuomenės studijoms.

VI SKYRIUS

PASIEKTŲ STUDIJŲ REZULTATŲ LYGMENŲ APIBŪDINIMAS

52. Pirmosios studijų pakopos (bakalauro) žinojimo ir gebėjimų lygmenys:

52.1. Puikus pasiekimų lygmuo – psichologijos mokslo žinios ir su jomis susiję praktiniai gebėjimai visiškai atitinka arba viršija studijų programoje numatytus rezultatus. Absolventai analizuodami individo, grupių ar visuomenės psichologinius dėsningumus remiasi naujausia mokslinė literatūra, demonstruoja savitą mąstymą, puikų analizuojamos srities išmanymą, aiškiai perteikia turimas žinias. Geba lengvai ir greitai įgyti naujų žinių ir gebėjimų, juos integruoti su jau turimais. Būdingas kritinis mokslinis mąstymas, atsiskleidžiantis per gebėjimą savarankiškai išskirti ir įvardyti aktualias problemas, planuoti ir atlikti originalius empirinius tyrimus, interpretuoti gautus rezultatus. Prižiūrimi profesionalaus psichologo gali vykdyti kai kurias psichologinio vertinimo ir psichologines intervencijas. Puikiai supranta savo kompetencijų ribas, veikloje vadovaujasi profesinės veiklos etikos kodeksu. Šio lygmens studentams rekomenduojama tęsti studijas antrojoje studijų pakopoje;

52.2. Tipinis pasiekimų lygmuo – psichologijos mokslo žinios ir su jomis susiję praktiniai gebėjimai didžiąja dalimi atitinka studijų programoje numatytus rezultatus. Analizuodami individo, grupių ar visuomenės psichologinius dėsningumus absolventai remiasi psichologijos mokslo teorijomis ir empirinių tyrimų rezultatais, geba perteikti turimas žinias, tačiau jų mąstymui nėra būdingas originalumas ir savarankiškumas. Geba savarankiškai įgyti naujų žinių ir gebėjimų. Gali atlikti empirinius tyrimus, tačiau gebėjimas patiems formuluoti aktualią tyrimo problemą, planuoti tyrimą ir analizuoti gautus rezultatus yra riboti. Prižiūrimi profesionalaus psichologo gali atlikti tik profesionalaus psichologo nurodytas, psichologinio vertinimo ir psichologinės intervencijos veiklas. Supranta savo kompetencijų ribas ir veikloje vadovaujasi profesinės veiklos etikos kodeksu. Šio lygmens studentams rekomenduojama tęsti studijas antrojoje studijų pakopoje;

52.3. Slenkstinis pasiekimų lygmuo – psichologijos mokslo žinios ir su jomis susiję praktiniai gebėjimai minimaliai atitinka studijų programoje numatytus rezultatus. Žinios nesistemos, analizuodami individo, grupių ar visuomenės psichologinius dėsningumus absolventai gali remtis konkrečiomis psichologijos mokslo teorijomis, tačiau stokoja gebėjimo integruoti skirtingus

teorinius požiūrius. Prisidėti prie empirinių tyrimų gali vykdydami konkrečias užduotis. Supranta savo kompetencijų ribas ir veikloje vadovaujasi profesinės veiklos etikos kodeksu.

53. Antrosios studijų pakopos (magistrantūros) absolvento žinojimo ir gebėjimų lygmenys:

53.1. Puikus pasiekimų lygmuo – psichologijos mokslo žinios ir su jomis susiję praktiniai gebėjimai visiškai atitinka arba viršija studijų programoje numatytus rezultatus. Analizuodami individo, grupių, organizacijos ar visuomenės psichologinius dėsningumus absolventai remiasi naujausia moksline literatūra, demonstruoja puikų analizuojamos srities išmanymą, aiškiai ir suprantamai perteikia turimas žinias kitiems. Būdingas kritinis mokslinis mąstymas, atsiskleidžiantis per gebėjimą savarankiškai kelti aktualias problemas, planuoti ir atlikti originalius empirinius tyrimus, naudojant sudėtingus kiekybinius ir kokybinius tyrimo metodus, interpretuoti gautus rezultatus ir teikti praktines rekomendacijas. Geba išsiaiškinti kliento poreikius, išsikelti adekvačius darbo tikslus ir konsultuoti klientą, naudodami tinkamus konsultavimo metodus. Geba atlikti savo profesinėje srityje reikalingą psichologinio vertinimo ir psichologinių intervencijų veiklą, kurti šiai veiklai reikalingas priemones (vertinimo instrumentus, intervencines programas), parengti ataskaitą, įvertinti šios veiklos veiksmingumą, naudodami moksliai pagrįstus metodus. Veikloje vadovaujasi profesinės psichologo etikos reikalavimais, puikiai supranta teisės aktus ir kitus dokumentus, kuriais reglamentuojama psichologo veikla konkrečioje profesinėje srityje, nuolat ugdo ir plėtoja savo profesines kompetencijas, geba bendradarbiauti su įvairių sričių, profesijų ir institucijų specialistais, dalytis patirtimi, kurti ir plėtoti reikiamas paslaugas;

53.2. Tipinis pasiekimų lygmuo – psichologijos mokslo žinios ir su jomis susiję praktiniai gebėjimai didžiąja dalimi atitinka studijų programoje numatytus rezultatus. Analizuodami individo, grupių, organizacijos ar visuomenės psichologinius dėsningumus absolventai remiasi psichologijos mokslo teorijomis ir empirinių tyrimų rezultatais, geba perteikti turimas žinias kitiems, tačiau žinių perteikimo būdas labiau atpasakojamasis, o ne analitinis. Geba planuoti ir atlikti empirinius tyrimus, interpretuoti gautus rezultatus ir teikti praktines rekomendacijas, tačiau įgyvendinant tyrimą pasitaiko metodologinių netikslumų, o rezultatai ir rekomendacijos nepasižymi aukštu apibendrinimo lygiu bei įžvalgumu. Geba išsiaiškinti kliento poreikius, išsikelti adekvačius darbo tikslus ir konsultuoti klientą. Geba atlikti savo profesinėje srityje reikalingą psichologinio vertinimo ir psichologinių intervencijų veiklą, parengti ataskaitą, tačiau gebėjimai kurti veiklai reikalingas priemones, vertinti jos veiksmingumą riboti. Veikloje vadovaujasi profesinės psichologo etikos reikalavimais, žino pagrindinius teisės aktus ir kitus dokumentus, kuriais reglamentuojama psichologo veikla konkrečioje profesinėje srityje, geba bendradarbiauti su kitų sričių, profesijų institucijų specialistais.
